

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

Зовнішньоекономічна діяльність

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і назва)

спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»
(шифр і назва)

освітня програма Митна справа
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни За вибором
(обов'язкова / за вибором)

інститут ІНІ «Українська інженерно-педагогічна академія»

2025 / 2026 навчальний рік

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Митна справа»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»

спеціалізації _____

Інформація про кафедру	Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва Department of marketing and trade entrepreneurship сайт кафедри http://mtp.uipa.edu.ua/
Інформація про викладача (-ів)	кандидат економічних наук, доцент Польова Тетяна Володимирівна посилання на профайл викладача: http://mtp.uipa.edu.ua/category/sklad-kafedri-1/ електронна пошта: t.poliova@karazin.ua
Сторінка дисципліни в системі дистанційного навчання	https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=12769
Консультації з викладачем (-ами)	Онлайн консультації: кандидат економічних наук, доцент Польова Тетяна Володимирівна щоп'ятниці з 16:00 -17:00 за посиланням https://us02web.zoom.us/j/2204086170?pwd=taVo20pi93bUVBiuhjZYX45oXb7miv.1&omn=88675975896

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» є формування у здобувачів освіти ґрунтового теоретичного базису для розуміння законів та тенденцій розвитку зовнішньоекономічних операцій підприємств та функціонування зовнішньоекономічної діяльності в цілому, а також аналітико-прикладних засад для застосування набутих теоретичних знань на практиці, стимулювати критичне мислення.

Вивчення дисципліни дозволяє студентам:

- отримати знання про закони та тенденції розвитку зовнішньоекономічних операцій підприємств та функціонування зовнішньоекономічної діяльності;
- оволодіти аналітико-прикладними засадами для застосування набутих знань на практиці;
- здобути теоретичну та практичну підготовку з методологічних засад ЗЕД з урахуванням вимог міжнародного законодавства та існуючих в Україні передумов;
- ознайомитися з основними положеннями нормативно-законодавчих актів, що регламентують ЗЕД суб'єктів господарювання;
- навчитися застосовувати методи здійснення ЗЕД;
- набути навички аналізу ефективності ЗЕД та розробки пропозицій щодо її покращення;
- ознайомитися з управлінням ЗЕД підприємств в умовах сучасних трансформацій світового економічного простору;
- зрозуміти сутність зовнішньоекономічних операцій та договорів;
- навчитися управляти ризиками у зовнішньоекономічній діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни це теоретична та практична підготовка здобувачів з питань:

- методологічних засад зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням вимог міжнародного законодавства та існуючих в Україні передумов;
- основних положень нормативно-законодавчих актів, що регламентують зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання;
- застосування методів здійснення ЗЕД та розробки основних документів підприємств стосовно цього напрямку діяльності;
- аналізу ефективності ЗЕД підприємств та розробки пропозицій щодо її удосконалення.

1.3. Кількість кредитів 6

1.4. Загальна кількість годин 180

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
4-й	-й
Лекції	
40 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	
50 год.	- год.

Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
90 год.	- год.
у тому числі індивідуальні завдання	
10 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД), її сутність та зміст. Аналіз нормативно-правових документів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Визначення основних принципів здійснення ЗЕД в Україні та за її межами.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, вимоги до них. Аналіз видів ЗЕД в Україні, заборонені види ЗЕД в Україні. Основні форми здійснення ЗЕД та її особливості.

Зовнішньоекономічні режими в Україні та їх особливості. Правові форми здійснення підприємницької діяльності в Україні у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 2. Основні напрями та показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Концепція зовнішньоекономічної політики України. Аналіз обсягу та динаміки зовнішньоторговельного обороту України. Вивчення факторів впливу на стан торговельного балансу. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності в рамках інтеграційних об'єднань. Особливості зовнішньоекономічних зв'язків України. Вивчення стратегічних напрямів розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Визначення позицій України на міжнародному рівні за економічним спрямуванням.

Тема 3. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств в умовах сучасних трансформацій світового економічного простору

Завдання менеджменту ЗЕД. Функції менеджменту ЗЕД. Риси міжнародного бізнесу у сучасних умовах.

Особливості формування експортної стратегії підприємства, її структура. Підходи до організації експортної діяльності підприємства. Основні мотиви початку експортної діяльності.

Тема 4. Створення та функціонування офшорних та оншорних юрисдикцій

Посилення регуляторних норм щодо прозорості в офшорних юрисдикціях. Ризики які несе власник офшорної компанії у 2024 році. Приклади юрисдикцій, що впровадили штрафи за порушення правил прозорості. Законодавство про контрольовані іноземні компанії в Україні. Приєднання України до Common Reporting Standard. Ризики трансфертного ціноутворення при операціях з низькоподатковими юрисдикціями. Особливості функціонування офшорного банківського сектора. Головні відмінності оншорних та офшорних компаній. Місця реєстрації оншорних компаній. Переваги і недоліки оншора.

Розділ 2. Організація і регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Тема 5. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Митниця як державний інститут регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Реалізація митної політики держави. Економічна природа митного тарифу та його функції. Реальний та номінальний митний тариф. Види мита, способи його розрахунку. Особливості митного контролю та декларування товарів. Особливості визначення митної вартості товару. Загальні положення митної вартості товару. Перелік документів, які подаються декларантом при заявленні митної вартості товару. Методи визначення митної вартості товару в режимі імпорту та відмінного від нього.

Тема 6. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Державна політика валютного регулювання в Україні. Валютний механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності: регулювання курсу національної валюти (ревальвація та девальвація), порядок придбання валюти на міжбанківському валютному ринку України, терміни розрахунків за зовнішньоекономічними договорами в Україні. Система валютного контролю. Ліцензування валютних операцій. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті. Порядок їх здійснення. Перелік документів, необхідних для відкриття рахунків в іноземній валюті. Порядок переоформлення та закриття рахунків в іноземній валюті.

Тема 7. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки

Передумови і чинники виходу підприємств на зовнішні ринки. Класифікація і характеристика форм виходу на зовнішні ринки. Вибір цільового ринку для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Умови функціонування підприємств на зовнішніх ринках. Основні цілі, з якими підприємства виходять на зовнішні ринки (максимізація прибутку та забезпечення довгострокового збуту). Вид та структура збутової системи підприємства, зайнятого зовнішньоекономічною діяльністю.

Тема 8. Зовнішньоекономічні операції та договори

Поняття і сутність зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Структура зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Умови зовнішньоторгового контракту. Формулювання основних умов контракту. Визначення сторін і предмета контракту. Пошук і вибір контрагента. Кількісні і якісні характеристики предмета контракту. Платежі у зовнішньоекономічній діяльності. Умови платежу. Підстави звільнення від відповідальності. Форс-мажорні застереження в контрактах.

Уніфіковані комерційні правила Міжнародної торгової палати «ІНКОТЕРМС 2020».

Тема 9. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності

Класифікація ризиків зовнішньоекономічної діяльності. Можливі напрями мінімізації ризиків зовнішньоекономічної діяльності. Сутність страхування у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.

Тема 10. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності

Інформаційне забезпечення аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз ступеня виконання плану та динаміки експортно-імпортних операцій підприємства за загальним обсягом, складом та структурою. Оцінка ефективності експорту. Аналіз ефективності імпорту товарів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності												
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	14	4	4			6	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Основні напрями та показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні	16	4	4			8	–	–	–	–	–	–
Тема 3. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств в умовах сучасних трансформацій світового економічного простору	18	4	4			10	–	–	–	–	–	–

Тема 4. Створення та функціонування офшорних та оншорних юрисдикцій	16	4	6			8	–	–	–	–	–	–
Разом за розділом 1	64	16	18			32	–	–	–	–	–	–
Розділ 2. Організація і регулювання зовнішньоекономічної діяльності												
Тема 5. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	20	4	6			8	–	–	–	–	–	–
Тема 6. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	16	4	4			8	–	–	–	–	–	–
Тема 7. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки	14	4	6			6	–	–	–	–	–	–
Тема 8. Зовнішньоекономічні операції та договори	20	4	6			8	–	–	–	–	–	–
Тема 9. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності	18	4	4			10	–	–	–	–	–	–
Тема 10. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності	18	4	6			8	–	–	–	–	–	–
Разом за розділом 2	106	24	32			48	–	–	–	–	–	–
Усього годин	180	40	50		10	80	–	–	–	–	–	–

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	4
2	Основні напрями та показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні	4
3	Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств в умовах сучасних трансформацій світового економічного простору	4
4	Створення та функціонування офшорних та оншорних юрисдикцій	6
5	Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	6
6	Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	4
7	Форми виходу підприємств на зовнішні ринки	6
8	Зовнішньоекономічні операції та договори	6
9	Ризики у зовнішньоекономічній діяльності	4
10	Ефективність зовнішньоекономічної діяльності	6
	Разом	50

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки 1. Напрями впливу зовнішньоекономічного чинника на національну економіку.	6

	2. Основні види і форми зовнішньоекономічної діяльності. 3. Мотиви розвитку зовнішньоекономічної діяльності на рівні підприємства. 4. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності.	
2	Тема 2. Основні напрями та показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні 1. Сучасні концептуальні підходи до формування зовнішньоекономічної політики України в контексті реалізації національних економічних інтересів. 2. Основні етапи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. 3. Платіжний баланс України, його структура та характеристика.	8
3	Тема 3. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств в умовах сучасних трансформацій світового економічного простору 1. Завдання управління ЗЕД підприємства. 2. Риси міжнародного бізнесу у сучасних умовах. 3. Особливості формування експортної стратегії підприємства.	10
4	Тема 4. Створення та функціонування офшорних та оншорних юрисдикцій 1. Аналіз функціонування офшорних зон та шляхи подолання наслідків їх негативного впливу на економіку України. 2. Тенденції глобального регулювання офшорного бізнесу. 3. Причини обрання компаніями оншорних територій.	8
5	Тема 5. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності 1. Види і методи здійснення митного контролю. 2. Порядок митного оформлення товарів. 3. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. 4. Декларування товарів: форми та процедури.	8
6	Тема 6. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності 1. Порядок придбання і використання валюти, здійснення розрахунків в іноземній валюті. 2. Зобов'язання щодо обов'язкової конвертації іноземної валюти за курсом Національного банку України. 3. Обмеження щодо перевезення та пересилання валютних цінностей. 4. Механізм проведення торгів іноземною валютою на Українській міжбанківській валютній біржі.	8
7	Тема 7. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки 1. Пошук та вибір партнерів на світовому ринку. 2. Організація роботи зі збирання інформації та вивчення фірм-партнерів. 3. Критерії вибору форм виходу підприємств на зовнішні ринки. 4. Дослідження потенційних можливостей фірми при виході на зовнішні ринки.	6
8	Тема 8. Зовнішньоекономічні операції та договори 1. Умови зовнішньоекономічного контракту: обов'язкові та додаткові. 2. Базис ціни згідно міжнародних умов постачання товарів «Інкотермс-2020». Спосіб фіксації ціни. 3. Рекламачії і штрафні санкції. Форс-мажорні обставини.	8
9	Тема 9. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності 1. Методи страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності. 2. Особливості самострахування. 3. Класифікація транспортних ризиків та їх перехід від продавця покупцю за міжнародними умовами постачання товарів «Інкотермс-2020».	10
10	Тема 10. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності 1. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі: оборотність оборотних коштів у зовнішньоторговельних операціях, аналіз обороту коштів у	8

	товарах, аналіз обороту коштів у розрахунках, аналіз накладних витрат при експорті та імпорті товарів. 2. Методологічні підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. 3. Оцінка валютної ефективності експорту і імпорту. 4. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на його фінансові результати.	
	Разом	80

6. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань створює умови для як найповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують у процесі навчання, а також застосування знань на практиці.

Навчальним планом передбачено підготовку реферату для студентів денної форми навчання. На підставі індивідуально виконаних рефератів, студенти готують тези доповіді для презентації на практичних заняттях.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника.

7. Методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

Залежно від виду занять використовуються такі методи:

– на лекціях – метод ілюстрацій і метод демонстрацій, репродуктивний метод та метод проблемного викладання; евристичний; мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – тестування, виконання практичних завдань, аналіз практичних ситуацій, тренінги;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури; аналіз, систематизація, класифікація, конспектування; виконання завдань, пошук відповідей на запитання, складання таблиць.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль:

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на усіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування / письмового контролю на практичних заняттях, виступів здобувачів вищої освіти при обговоренні питань на заняттях, підготовки і захисту рефератів, у формі комп'ютерного тестування в системі електронного навчання Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Оцінки за роботу здобувачів вищої освіти на лекціях та результати поточного контролю враховуються при формуванні семестрової підсумкової оцінки.

Підсумковий контроль:

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студентів за семестр, яке здійснюється за дисципліною у формі екзамену. Підсумковий

семестровий контроль визначає ступінь досягнення здобувачами вищої освіти запланованих результатів навчання, що визначені робочою програмою навчальної дисципліни.

Співвідношення балів за роботу здобувача впродовж семестру та за екзамен з дисципліни – 60/40.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна.

9. Схема нарахування балів

Для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Екзамен	Сума	
Розділ 1				Розділ 2						Індивідуальне завдання			Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 356 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. / за ред. Козака Ю. Г. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 292 с.
3. Чернишова Л. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : практикум. – Харків : Форт, 2017. – 238 с.

Допоміжна література

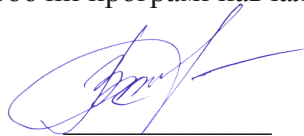
1. Акименко О. Ю. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва: теорія, методологія, практика : монографія. – Чернігів : Чернігівська політехніка, 2021. – 398 с.
2. Гобела В. В. Управління зовнішньоекономічною діяльністю & Management of Foreign Economic Activity : навч. посіб. / В. В. Гобела. – Львів : ЛьвДУВС, 2021. – 244 с.
3. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. – 5-е вид., перероб. та доп. ; Університет ДФС України. – Ірпінь, 2019. – 410 с.
4. Організаційно-економічні механізми розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств : монографія / Артеменко Л. П. [та ін.]. – Київ : КПП ім. І. Сікорського, 2019. – 320 с.
5. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>. – Станом на 14.12.2024. – Назва з екрана.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.youtube.com/watch?v=wwJZOuugb6A> – Zerбе N. Foreign Economic Policy.
2. <https://www.youtube.com/watch?v=3bjJq6Kl0m8> – Давидюк О. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. <https://www.youtube.com/watch?v=oDLCU8KAgLQ> – Давидюк О. Зовнішньоекономічна діяльність у сфері економіки.
4. <https://nazovni.online/> – Платформа NAZOVNI - допомога українським експортерам.
5. <https://www.youtube.com/watch?v=xhqOeSH-ZuQ> – Посполітак В. Зовнішньоекономічна діяльність у період війни : юридичні аспекти.

Зміст силабусу відповідає робочій програмі навчальної дисципліни

Завідувач кафедри МТП

Вікторія ЧОБИТОК